

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 57

April 2009

ISSN 1103-4165

www.elinwagner.se

Elin Wägner-dagen 2009

firas lördagen den 16 maj i Svenska Akademiens Börssal. Årsmöte kl 14.00. Kl 15.00 börjar ett festprogram med medverkan av författare som deltagit i antologin *Det första fotstegets moder*. Boken säljs till specialpris. Operasångerskan *Lena Hoel* kommer att sjunga.

Efteråt blir det gemensam trerättersmiddag på Myntkrogen för 250 kr inkl ett glas vin. Anmälan senast den 10 maj till *Marianne* (tel. och e-post i red.rutan).

Dagordning för årsmötet:

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av två protokolljusterare.
3. Fråga om årsmötets behöriga utlysande
4. Styrelsens verksamhetsberättelse (bilaga 1)
5. Styrelsens ekonomiska berättelse samt revisorernas berättelse (bilaga 2)
6. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
7. Fastställande av medlemsavgiften för nästkommande år
8. Val av ordförande för nästa verksamhetsår
9. Val av övriga styrelseledamöter
10. Val av två revisorer jämte två suppleanter
11. Val av valberedning
12. Fråga om stadgeändring (bilaga 3)
13. Information om Lilla Björka
14. Övriga frågor

Med detta utskick följer inbetalningskort för medlemsavgiften ett år framåt. Alla som betalar den före den 1 juli deltar i vår utlottning av tre aktuella böcker.

Invigning av Wägner-skyllt

Söndagen den 17 maj invigs en skylt på fastigheten Lundagatan 36 i Stockholm, där Elin Wägner hade två våningar 1932–33 – då vi trodde hon bosatt sig för gott på Lilla Björka. Det var bostadsrättsföreningen Marmorn som upptäckte detta faktum då de samlade material till en jubileumsskrift. Se hemsidan för tidpunkt. Alla välkomna!

I Elin Wägners fotspår

Följ med på kulturhistoriska vandringar söndagen den 17 (med Per-Olof Swartz) och 24 maj (med Marianne Enge Swartz). Vi träffas vid Elin Wägner-skyllten hörnet Odenplan /Norrtullsgatan och går så långt vi hinner och orkar. Ingen anmälan, alla välkomna!

Nutid möter tradition

I sommarens utställning på Lilla Björka får besökaren chansen att se hennes hem med nya ögon. Möbelriket Småland har flyttat in och möblerat i modern funkisstil i senaste design av kvinnliga formgivare.

Invigning den 13 juni kl 15 av landshövding Kristina Alsér. Öppet kl 12–18 dagligen (utom måndagar och midsommarafton) till 16 augusti samt helger i augusti.

På Lilla Björka visas också:

Bord duka dig, en utställning av Erika Lagerbielkes elever på designprogrammet, Växjö universitet, i samarbete med Kosta glasskola. Erika visar också hela sin produktion av servisglas.

Elin Wägner-sällskapet, Skir, Svanaholm, 355 91 VÄXJÖ

Postgiro 22 21 27-3

www.elinwagner.se

Bergslufts redaktion: Marianne Enge Swartz (mes@comhem.se)

08-30 69 07

Solveig Hammarbäck (solveig.hammarback@vxu.se)

0470-77 5557

Oss kvinnor emellan – 12 tallrikar med kvinnoporträtt av Lisa Bengtsson.

”Ingen snäll flicka i Akademien” – vi visar en kopia av klänningen Elin Wägner bar när hon tog plats i stol nr 15 tillsammans med dokumentation om hennes inträde i Svenska Akademien 1944.

Det heliga upproret. Elin och Ellen om freden.

Tisdagen den 7 juli kl 17 inbjuder Ellen Keys Strand till ett samtal mellan *Marianne Enge Swartz* och *Margareta Karlsson* och *Hedda Jansson* från Ellen Key-sällskapet.

Te och smörgås serveras för 60 kr. Begränsat antal platser. Anmälan senast onsdagen innan till Susanne Orrenius, 0144-33003 eller Kerstin Bergman, 013-136651, 0709-343099.

Hänt hittills under minnesåret

Elin Wägner hos Esaias Tegnér

Under våren har Tegnérmuseet i Lund, tillsammans med Elin Wägner sällskapet arrangerat en välbesökt föreläsningsserie om Elin Wägner i det lilla vackra Tegnérmuseet. Bibi Jonsson har talat om Elin Wägner och vänskapen mellan kvinnor. Peter Forsgren har med utgångspunkt i sin nya bok *I vansklighetens land* föreläst om EW och den litterära traditionen. Inger Larsson har talat om Lagerlöfbiografen och Lena Malmgren om Elin Wägners tro i smålandsromanerna och breven till Emilia Fogelklou.

/ Anette Björnson

Wägner och Alving på Göteborgs universitetsbibliotek

I år är det 60 år sedan Elin Wägner avled och 100 år sedan Barbro Alving föddes. Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg markerade detta med en spännande utställning, ”Wägner och Bang. Pennskaft i Sverige och i världen”. Helena Forsås-Scott invigde utställningen den 6 mars. Hon berättar om utställningen och dessa båda kvinnliga journalister, som också blev goda vänner, på www.elinwagner.se/aktuellt

Birger Schlaug invigde på Ekocentrum

Efter föreläsningen om Elin Wägner och ekofeminismen invigdes en utställning på Ekocentrum i Göteborg genom att Birger knöt upp rosetten på det gröna bandet som återanvänds i stället för att klippas sönder! / Birgitta Nilsson

I förmödrars fotspår

var rubriken på ett arrangemang på Folkkulturcentrum i Stockholm 8 mars som arrangerades av EW-sällskapet i samarbete med Gröna Kvinnor och Framtiden i våra händer. *Eva Moberg*, *Anita Goldman* och *Marianne Enge Swartz* var bland föreläsarna, många deltagare och fin stämning. *Väckarklocka* fick strykande åtgång efter det att jag läst högt ur sista kapitlet!

Titta i kalendariet www.elinwagner.se så du inte missar arrangemang under minnesåret!

Vår senaste småskrift,

Mödrar, fäder och amasoner på Elin Wägners väg till Väckarklocka, kommer att översättas och ges ut på tyska, meddelar författaren *Elisabeth Auer*. Det är Roskilde universitet som vill ge ut den i sin Österrike-Norden-serie. Vi tycker förstås att det är roligt att Elisabeths text, som ursprungligen var ett föredrag vid vårt höstseminarium 2007, sprids över världen. /SH

Växjö universitet

erbjuder i höst för första gången en kurs om Elin Wägners författarskap: ”Kvinnan, freden och miljön”, LI1521, 7,5 hp. Kursen ges på deltid och helt på distans med stöd av en webbaserad plattform, varifrån undervisning och uppgiftsinlämning sker. Vill du veta mer, kontakta studierektor daniel.bergman@vxu.se.

Grimslövs folkhögskola

ordnar även i år vecka 27 en femdagarskurs med internat om Pär Lagerkvist, Vilhelm Moberg och Elin Wägner. Upplysningar genom Grimslövs folkhögskola, 0470-763700.

Vill du vara värdinna på Lilla Björka?

Det finns fortfarande möjlighet att pyssla om Elin Wägners hus och trädgård en vecka eller några dagar i juni eller augusti. Hör av dig till *Marianne* om du är intresserad!

Sällskapsliv till sjöss

Följ med på kryssning till Finland 9-10 november och frotera dig med de litterära sällskapen. Å, *herregud, ett fruntimmer!* heter Elin Wägnersällskapets program där Pennskaftet framträder i skådespelerskan *Anita Königs* gestalt. Mer information och anmälan genom tidningen Vi och Omniaresor, 021-12 90 90.

Ett bokår med Elin

Under 2008 har jag många gånger förvånat mig över hur Elin Wägners namn dykt upp vid läsningen av olika nyutkomna böcker. En del sammanhang har varit helt oväntade, som t.ex. då jag stötte på Elins namn i Eva F Dahlgrens bok *Fallet Sigrid Gillner* (Frank förlag). Den är en biografi om den fattiga och intelligenta flickan som gör karriär i den framväxande socialdemokratiska rörelsen men utesluts för att hon under en kort period bländas av nazismens tal om gemenskap och offer för högre värden. Boken ger starka vittnesbörd om vilken balansakt som måste ha krävts av den tidens kvinnor för att ta ställning mot de nazistiska löftena om moderskapets upphöjdhed. Sigrid Gillners liv blir mycket svårt, men hon är en av dem som Bang intervjuar i början av 50-talet om vänskapen med Elin, som varit mycket betydelsefull för henne.

Mera förväntat var det att Elin skulle finnas med i den intressanta boken *Rätten till ordet. En kollektivbiografi över skrivande Stockholmskvinnor 1880-1920* (Carlssons förlag) av Boel Englund & Lena Kåreland. Hennes betydelse som förebild för andra skrivande kvinnor framgår tydligt i *Empati och engagemang. En kvinnolinje i svensk journalistik*, en antologi till tvåhundraårsminnet av Wendela Hebbes födelse med Ami Lönnroth som redaktör. Där har Elin fått ett eget kapitel skrivet av Marianne Enge Swartz, men i personregistret har Elins namn tio hänvisningar till olika artiklar, vilket är fler än till och med festföremålet Wendela själv.

Sent på året kom också en ny doktorsavhandling med Elin Wägner som en av huvudpersonerna. Det är litteraturvetaren Anna Bohlin som i Umeå disputerat på boken *Röstens anatomi. Läsningar av politik i Elin Wägners Silverforsen, Selma Lagerlöfs Löwensköldtrilogi och Klara Johanssons Tidevarvskåserier*. Låt er inte avskräckas av den förbryllande titeln! Den är lättläst och ger många intressanta inblickar i en författares skapande och visar samtidigt vilka undertexter en skicklig läsare kan urskilja. Kapitlet om *Silverforsen* visar verkligen vilken medveten litteraturskapare Elin Wägner – till allt annat – var. Det är också vad Peter Forsgren kommer fram till i sin nya studie *I vansklighetens land* som inleder bokåret 2009, då vi kan vänta oss mycket mer läsning om Elin Wägner.

/ Solveig Hammarbäck

Hur orkade hon?

Det är en av frågorna som en litteraturredaktör har diskuterat. Thage Nylander skrev ett brev och hälsade från "oss tio" i Mönsterås:

Tidig höst, 2008, började vi vår studiecirkel, där vi som litteratur har Boel Hackmans bok *Elin Wägner*. Vi är tio deltagare i cirkeln. Åtta kvinnor och två män, samtliga i äldre år.

Vi träffas var fjortonde dag och börjar alltid med att sjunga en sång och att läsa en dikt. Därefter högläsning i tur och ordning ur boken. Med jämna mellanrum, stannar vi upp högläsandet, för att samtala om delar av det vi läst. Tre studietimmar om 45 min håller vi på. Vi bryter av omkring mitten av tiden för kaffe, prat och god gemenskap.

Anledningen till att vi valde Elin Wägner till författare i vår litteraturredaktör den här gången var den att vi förra året genomförde en bussresa i delar av Småland. Resan varade en dag, och vi besökte bland annat Lilla Björka i Berg. Där möttes vi på trappan av Märta Schlecker, som på ett mycket initierat och trevligt sätt guidade oss i huset. På det lilla kontoret såg jag i bokhyllan Hackmans bok om Elin Wägner. Bläddrade i ett exemplar och fann densamma intressant. När det sedermera visade sig att samtliga utgivna biografier om Elin Wägner var slutsålda på förlaget blev det läge att ringa till Lilla Björka för att efterhöra om vi kunde få köpa boken till vår blivande studiecirkel. Och det fick vi.

Vi har under våra cirkelträffar många gånger samtalat om vilken fantastisk människa Elin Wägner var. En mycket intelligent och framåtseende kvinna. Stark i de uppfattningar hon hade och entusiastisk och framgångsrik i de frågor hon drev. Hon umgicks också med andra starka kvinnor i dåtidens Sverige. Och det var kanhända en förutsättning för att hon skulle lyckas genomföra det hon föresatt sig.

Ibland undrar vi i cirkeln hur hon orkade med alla engagemang här hemma och ute i Europa. Fredsfrågan, kvinnans jämställdhet och miljötänkandet som förde henne utanför hemlandets gränser för att bland annat delta i stora internationella kvinnokonferenser. Hemmavid, författare, med många böcker utgivna av sin penna. Dessutom journalist i tidningen Idun med flera. Därtill vara äkta maka, inte att förglömma.

Miljörutan - Klimatsmart att äta fisk?

Fisk kan vara ett energikrävande livsmedel. Det går åt dieselolja för att driva fiskebåtarna. Dessutom förbrukar bottentrålarna, som dras över havsbotten, över 0,7 liter diesel per kg fisk. Torsk, kolja, räkor och kräftor lever nära eller på botten och fångas vanligtvis med bottentrål. Arter som lever högre upp i vattenmassan (sill och makrill) fångas med ringnot, som inte är lika energikrävande – 0,2 liter diesel per kg fisk.

KRAV-märkt innebär att fisken har fiskats med fokus på målarten och minimal bifångst. Fisken kommer från långsiktigt hållbara bestånd och fartygen ska kunna positionsbestämmas. KRAV har också höga krav på fartygens miljöbelastning när det gäller drivmedel m.m. Idag finns KRAV-märkta räkor och sill samt fryst torsk, kolja, sej och burfångad havskräfta. Det finns också odlad KRAV-märkt lax.

Mer om detta i nästa nummer!

Karin Sahlström

Elin Wägner i världen

Den 7 april – Nobelpristagaren Gabriela Mistral's födelsedag – anordnades ett rundabordssamtal om författarinnans liv och verk av La Serena-universitetet i Chile, där Elin Wagners viktiga roll i processen som ledde till Mistral's Nobelpris uppmärksammades av poeten Sergio Badilla. (<http://www.userena.cl/ulsnoticias/articulo.html?id=3552>)

Kontorsflickans diskreta charm

var det sammanbindande temat mellan Elin Wägner och Astrid Lindgren i Astrid Surmatz föredrag på Lilla Björka den 18 april. Ett 25-tal åhörare fick intressanta inblickar i de intertextuella referenser från *Norrtullsligan* som litteraturprofessorn lätt fann i Astrid Lindgrens tidiga flickböcker om Kati. Det handlade förstas om de svåra sociala och ekonomiska förhållanden, med stora krav på att anpassa sig till chefens krav på kvinnligt underordnande, som dåtidens kontorsflickor snällt fick finna sig i för att klara sin försörjning. Visst skriver de två författarna om arbetsplatser från första hälften av 1900-talet, men deras problematisering – med glimten i ögat – av förhållandet mellan män och kvinnor i arbetslivet, känns på många sätt lika aktuell idag. /*Solveig Hammarbäck*

Saxat ur ...

en intressant intervju med *Nina Björk* i tidningen *Vi* 3/09. Intervjuaren Jenny Morelli säger: *Jag vet att du gillar Elin Wägner och att hon räknas som reaktionär...* och Nina svarar: ”Ja, och man kan i och för sig bli galen på henne ibland för hennes hyllningar av det specifikt kvinnliga. Men det är fel att avfärda henne på grund av att hon hyste vissa åsikter som inte är politiskt korrekta idag. Hon har många revolutionära idéer. Hon ville forma en ny samhällsordning och hon ansåg att moderligheten som princip är viktig. Den måste inte nödvändigtvis bäras upp av kvinnor, men den måste finnas i ett samhälle. Jag längtar efter att vi ska börja diskutera viktiga frågor. Hur vi ska leva. Att vi inte ska vara så ekonomiskt pressade. Och att det ska vara en respektabel sysselsättning att ta hand om våra barn. Vi betalar ett högt pris. Barnen med.”

en enkät i tidskriften *Arena*, februari-09, till *Gun-Britt Sundström*: *Behöver feminismen förnyas för att bli aktuell?*

”Feminismen som ideologi är inte föråldrad och kan inte bli inaktuell. Jag läste i somras *Väckarklocka* från 1941 och chockades av hur aktuell den är. Att förena kvinnosaken med fredsfrågan och miljöfrågan på det sättet – det var så före sin tid 1941 att boken blev en flopp, men läst med dagens klimatkrismedvetande är den skrämmande aktuell. *Jorden blir inte en enhet bara därför att man kan skicka varor, bomber och propaganda över land och hav*, skrev hon. Kritik av den så kallade globaliseringen har alltså funnits i bokform sedan innan jag föddes. Formulerad av en kreativ feminist.”

Tack för Corona

till Bengt Rinaldo som skänker en nästan likadan skrivmaskin som Elin skrev på – mot fri entré till Lilla Björka. Det bjuder vi självklart gärna på.

NÄSTA NUMMER AV BERGSLUFT kommer i augusti och innehåller kallelse till Elin Wägner-dagarna på St Sigfrid 19–20 september. Seminarietemat kommer att vara krig och fred. Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser **senast 30 juli**.